

Asia: VN/13128/2025

Lausuntopyyntö laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnon keskeiset nostot

1. Hyvinvointialue kannattaa työllisyyden edistämiseen liittyvän säätelyn selkeyttämistä ja keventämistä.
2. Aktivointisuunnitelmia koskeva muutos tulisi käsitellä osana työllistymistä edistävien palveluiden kokonaisuudistusta, jotta sen toteuttaminen ei aiheuta päällekkäistä hallinnollista työtä.
3. Esityksen mukainen muutos lisäisi runsaasti työllisyyden monialaisen edistämisen piiriin tulevia asiakkaita. Tästä syystä muutos ei näyttäydy hyvinvointialueen kannalta kustannuksia vähentävänä, vaikka alueiden yleiskatteista rahoitusta esitetään vähennettäväksi.

Näkemyksenne kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitetyistä muutoksista?

Hyvinvointialue kannattaa esitettyä muutosta, jossa aktivointisuunnitelmia tehtäisiin ainoastaan toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saaville työttömille.

Aktivointisuunnitelmat eivät nykyisellään kohdistu täysin siihen työttömien ryhmään, joilla on sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluiden tarvetta. Aktivointisuunnitelmia tehdään myös säännöllisesti henkilöille, jotka eivät tarvitse sote-palveluja työllistymisen edistämiseen.

Aktivointisuunnitelmien muutos tulisi hyvinvointialueen mielestä käsitellä osana työllistymistä edistävien palveluiden kokonaisuudistusta. Erillisenä nopeasti tulevana muutoksena aktivointisuunnitelmien uudelleen kohdentaminen voi aiheuttaa tarpeetonta lisätyötä uusien prosessien rakentamisessa hyvinvointialueen ja työllisyysalueiden kesken sekä työntekijöiden koulutusta tilanteessa, jossa aktivointisuunnitelmaprosessit on juuri tänä vuonna saatu sovittua uusien työllisyysalueiden kanssa.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista työttömiin?

Esitys muuttaisi asiakasohjausta kuntouttavaan toimintaan työttömyysetuuden saajien osalta. Kuntouttavan työtoiminnan sisältö on suunnattu nykyisen lainsäädännön mukaisesti pitkäaikaistyöttömille. TYM-lain mukaiseen toimintaan sen sijaan todennäköisesti ohjautuisivat erityisesti henkilöt, joilla työttömyys on kestänyt lyhyemmän ajan, ja joiden tuentarpeeseen voidaan usein vastata nopeammin.

Muutoksen toteutuessa riskinä on, että pitkäaikaistyöttömät eivät enää nykyisessä määrin pääse monialaisen arvioinnin ja sitä kautta työ- ja toimintakykyä tukevien palveluiden piiriin. Seurauksena voi olla, että kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät laskevat ja monimuotoista palvelua ei voida enää entisessä määrin ylläpitää. Kuntouttavan työtoiminnan uudelleen suuntaaminen tai kehittäminen ei tässä tilanteessa, jossa kuntouttavan työtoiminnan lakiuudistus on juuri tulossa, ole realistista.

Toimeentulotukea pääasiallisena tulona saavat eivät ole yhtenäinen väestöryhmä, eikä kaikilla heillä ole tarve

monialaiseen aktivointiin. Esityksessä ei kuitenkaan jätetä hyvinvointialueelle harkintamahdollisuutta aktivointisuunnitelmaan kutsumiselle, jolloin jatkossakin hyvinvointialueen resurssia kuluu paljon tarpeettomien aktivointisuunnitelmien tekemiseen. Yleensä jo ensimmäisessä puhelinsoitossa ilmenee, että asiakas on esimerkiksi juuri menossa armeijaan, jäämässä eläkkeelle tai aloittamassa opinnot. Silloin aktivointisuunnitelman tekeminen ei tuota mitään lisäarvoa.

Esityksestä puuttuu siirtymäsäännös ja myös ohjeistus, mitä tapahtuu niille asiakkaille, jotka ovat tällä hetkellä aktivointisuunnitelmayhteistyön piirissä. Kaikkien näiden asiakkaiden siirtäminen TYM-työhön tulisi jonouttamaan monialaisen yhteistyön pitkäksi aikaa. Aktivointisuunnitelmiin liittyvän lakimuutoksen siirtymäajan tulee olla riittävän pitkä, vähintään vuoden mittainen, jotta jokaisen asiakkaan kanssa voidaan yksilöllisesti päättää nykyiset prosessit.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista viranomaisten toimintaan?

Esityksessä on kannatettavaa pyrkimys vähentää aktivointisuunnitelmien tekemistä pelkän työttömyyden keston perusteella. Esityksessä jätetään kuitenkin toimeentulotuen saajat aktivointiyhteistyön piiriin, jolloin hyvinvointialueella joudutaan edelleen ylläpitämään ja rakentamaan kahta yhteistyöjärjestelmää kaikkien alueen työllisyysalueiden kanssa.

Muutos lisääisi runsaasti TYM-työn piiriin tulevia asiakkaita. Tästä syystä muutos ei näyttäydy hyvinvointialueen kannalta tosiasiallisesti kustannuksia vähentävänä, vaikka alueiden yleiskatteista rahoitusta esitetään muutoksen myötä vähennettäväksi.

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista?

Esityksen säästöpotentiaali näyttäytyy hyvinvointialueen näkökulmasta vähäisenä.

Lakiesityksen mukaan muutos vähentäisi hyvinvointialueiden kustannuksia, kun velvollisuus laatia aktivointisuunnitelma työttömyysetuutta saaville poistuisi. Samalla kuitenkin kasvaa monialaisen palvelutarpeen arviointien asiakasmäärät runsaasti. Tämä vaatii lisää resursseja TYM-työhön.

Laadukas TYM-työskentely on selkeästi aktivointisuunnittelua resurssi-intensiivisempää ja siten myös kalliimpaa. Lisäksi on huomioitava TYM-työn erillinen Typpi-asiakastietojärjestelmä, johon ei siirry tietoja hyvinvointialueen asiakas- ja potilastietojärjestelmistä. Työntekijä joutuu siten kirjaamaan kaikki asiakastiedot kahteen kertaan.

Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta

Esitetty muutos on valmisteltu erillään työllistymistä edistävien palveluiden kokonaisuudistuksesta, mikä kasvattaa riskiä sille, että toivottujen vaikutusten toteutuminen jää vaillinaiseksi. Hyvinvointialueen näkökulmasta järkevintä olisi edistää muutosta osana työllistymistä edistävien palveluiden kokonaisuudistusta.